

EL JACIMENT PALEONTOLÒGIC DE LA RIERA DE SANT LLORENÇ

*Montse Sanz, arqueòloga
Juana Mª Huélamo, arqueòloga i
tècnic de patrimoni*

El jaciment paleontològic de la riera de Sant Llorenç es va localitzar durant el seguiment arqueològic que duu a terme l'empresa d'arqueologia Arqueocat, amb motiu de les obres de construcció d'una bassa de laminació a la part alta d'aquesta riera.

L'obra es situa en els municipis de Gavà, Viladecans i Sant Climent de Llobregat, tot i que les restes paleontològiques es troben dins el terme de Viladecans.

El jaciment està ubicat al marge esquerre de la riera de Sant Llorenç, riera que delimita els municipis veïns de Gavà i

Viladecans i que en la seva escorrentia al llarg de la història, ha deixat dipòsits quaternaris a banda i banda.

De la riera de Sant Llorenç ni de les rieres tributàries no hi havia notícies de troballes de fauna quaternària, tot i que dins el terme de Viladecans i Gavà ja s'havien localitzat algunes restes aïllades, com és el cas de la defensa provinent de Sales (dins el territori de Les Oliveretes), així com diferents restes de proboscidi localitzades a la gravera de can Llong (vall de la Sentiu). Aquests proboscidis es van classificar com *Palaeoxodon*

antiquus, una espècie que se situa en una cronologia molt àmplia entre els 750.000 anys fins fa uns 10.000 anys (Pleistocè mig-superior).

Les troballes de restes de fauna aïllada són força corrents dins el territori català, sobretot des de finals del segle XIX i al llarg del XX, tot i que malauradament aquests descobriments no es troben associats a un seguiment arqueològic posterior ni tampoc a un procés d'excavació sistemàtica.

Com a conseqüència dels seguiments arqueològics derivats de l'impacte patrimonial de l'obra d'execució de la bassa de laminació, realitzada per tal de controlar les hipotètiques i futures avingudes de la riera de Sant Llorenç, des de mitjans del mes de gener de 2008 membres del Grup de Recerca del Quaternari, s'han integrat en el seguiment i excavació arqueològica dirigida per la Sra. Eva Estela Jaume, de l'empresa Arqueocat, amb la finalitat de documentar i excavar les restes paleontològiques.

La intervenció, fins al moment, ha documentat unes **200 restes** que es localitzen a diferents profunditats i en una àrea força àmplia on s'ubicaren els espais i instal·lacions relatius a la bassa. Les restes recuperades són macrovertebrats, identificant-s'hi espècies com:

✎ **cavall** (*Equus* sp): un cranis, dues mandíbules inferiors amb connexió senceres i un exemplar encara per determinar la seva conservació, força ben conservat.

✎ **cérvol** (*Cervus elaphus*)

✎ **Bòvid** (*Bos/Bison*)

✎ **rinoceront**
(*Stephanorhinus* sp),

↻ diferents proboscidis

↻ carnívors (espècie a determinar)

EVIDENCIA DE LA PRESENCIA HUMANA

En lo que fe a la **presència humana** al jaciment, pel moment s'ha detectat una lasca de

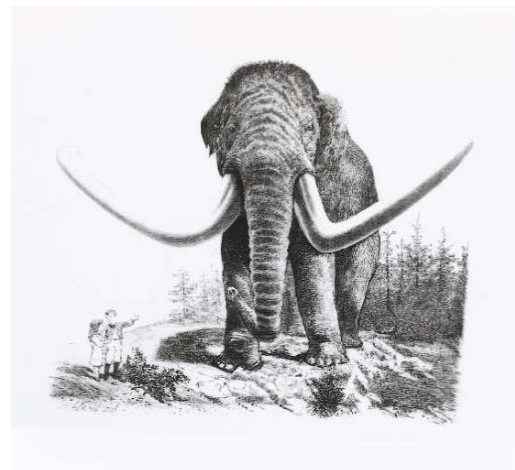

sílex, que la indica, tot i que els estudis tafonòmics de les restes òssies exhumades permetran oferir més evidències d'aquest tipus.

UNA IMPORTANT CONCENTRACIÓ DE PROBOSCIDIS.

La majoria de restes localitzades durant la intervenció han estat atribuïdes a proboscidis.

De moment es fa difícil determinar-ne l'espècie, tot i que una de les defenses localitzades apunta de manera preliminar a la presència de mamut (*Mammuthus* sp) en el jaciment. Les restes apareixen en un estat òptim de conservació, tot i que estan recobertes per una concreció que requereix la seva restauració per al seu estudi paleontològic.

La representació esquelètica dels proboscids és força representativa ja que s'han documentat ossos de les extremitats, tan anteriors com posteriors, així com nombrosos fragments de defenses i peces dentàries. Sobretot en **destaca un fragment de crani amb els molars; una peça excepcional i singular dins dels jaciments paleolítics del nord-est de la península Ibèrica.**

Propor al crani s'han documentat també una escàpula i dos fragments de defenses força completes d'uns 2 metres de longitud cadascuna.

UN JACIMENT EXCEPCIONAL DINS EL CAMP DE LA PALEONTOLOGIA.

En conclusió, el jaciment de la riera de Sant Llorenç és excepcional degut a la seva naturalesa, extensió, cronologia, i, sobretot, per la presència de nombroses restes òssies de proboscids en un estat òptim de conservació i molt escasses al territori peninsular. La intervenció arqueològica a la riera de Sant Llorenç, a més, permetrà obtenir noves dades sobre l'evolució paleoambiental al llarg del paleolític així com l'evolució geomorfològica dels diferents cursos fluvials a la costa central. La entitat de les restes es pot categoritzar com de primer ordre, i resulta tan significativa dins el panorama del patrimoni cultural de la ciutat i del país que s'hauria de tenir present en el desenvolupament del Pla Director del Patrimoni Cultural de Viladecans, endegant iniciatives que incloguin aquest nou patrimoni fins ara pràcticament desconegut, i avançant actuacions previsores en el cas de zones de previsibles noves troballes d'aquest tipus, com és el cas de Les Oliveretes.

Fragment de crani de proboscidi, *a l'esquerra*, i fragment d'una defensa de proboscidi, *a la dreta*.

Dibuixant un fragment de defensa, *a l'esquerra*; fèmur de proboscidi en molt bon estat de conservació, *a la dreta*.

Seguiment arqueològic dins les argiles quaternàries

Viladecans, 03 d'abril de 2008.